

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

Ook het lichaam

*Een natuurlijk
lichaam wordt
er gezaaid,
een geestelijk
lichaam wordt
er opgewekt. Er
is een natuurlijk
lichaam en er
is een geestelijk
lichaam.*

1 Korinthe 15 : 44

*Daarom zal de
dag komen,
dat de Zijnen
ook naar het
lichaam voor
eeuwig bij
Hem zullen
zijn.*

Een stervende, die op zijn sterfbed mocht weten, dat zijn ziel door Christus was verlost, deed het verzoek om bij zijn graf te spreken over een verheerlijkt lichaam. Hij gevoelde, dat zijn aards lichaam ging sterven, maar geloofde ook, dat het slechts gezaaid zou worden om eens in verheerlijking op te staan. O, wat een voorrecht om te mogen geloven, dat Christus niet alleen is opgestaan tot een eeuwig zielenleven, maar ook tot verheerlijking van het lichaam. Wat een toekomst is er voor Zijn volk weggelegd. Eeuwig verlost ook naar het lichaam. Ja, dan is begraven-worden *zaaien*, want de opgestane Koning zal voor het maaïen zorgen als Zijn ure is gekomen. Hij heeft Zijn kerk naar lichaam en ziel verlost. Op de berg der verheerlijking stond Hij daar Zelf met een verheerlijkt lichaam. Daar werd Hij van gedaante veranderd voor het oog van Zijn discipelen in een lichaam dat alles te boven was. Is het dan niet te begrijpen dat Petrus daar blijven wilde? De aarde wordt zo weinig waard als we daar iets van gezien hebben. Het was toen echter nog maar een voorbode van wat komen zou.

Eerst moest Zijn vernederd lichaam zelf nog sterven om ook Zelf met een verheerlijkt lichaam op te staan. En met dat lichamn woont de gezegende Zaligmaker nu in de hemel als een onderpand voor het eeuwige lichaamsbehoud van al Zijn volk. Daarom zal de dag komen, dat de Zijnen ook naar het lichaam voor eeuwig bij Hem zullen zijn. Daar mag Petrus met allen, die Zijn verschijning

hebben liefgehad, tabernakelen bouwen, die nooit meer afgebroken zullen worden.

Het natuurlijk lichaam moet sterven. Want het is te zwak, te zondig en te slecht om met Hem verheerlijkt te worden. Er is in dat natuurlijk lichaam te veel gebeurd om God in volmaaktheid te dienen. Het vlees is er te zwak voor en het bloed is er te slecht voor. De Schrift zegt immers, dat de zonde in het lichaam is geschied? Hier op aarde moeten de leden reeds gedood worden en dat wordt ook geleerd indien we iets van de opstandingsgenade beleven mogen. Maar het lichaam zal pas voorgoed gestorven zijn als het in het graf wordt neergelegd. Na verkregen genade wordt het juist ervaren, dat vlees en bloed met het nieuwe leven niet mee wil.

Maar niet alleen de zonde, doch ook alle zwakheid des lichaams zal dan worden afgelegd. Want als het lichaam zo gezaaid mag worden, dan laat de zieke zijn ziekte voor eeuwig in het graf liggen. Ook in dat opzicht zullen er geen doornen meer in het vlees zijn. Er zal aan dat verheerlijkte lichaam niets meer mankeren en daarom zal het volmaakt God kunnen dienen. Zonder enige kiem van de dood want de Christus is niet tevergeefs opgestaan. Dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode, en Gode te leven is een eeuwig leven. Dat is dan ook een geestelijk lichaam, het is een lichaam dat opgaan zal in de dienst des Heeren. Het is een tempel des Heiligen Geestes. Wat dacht u, geliefden, zou dat ook voor u zijn weggelegd? Want

we worden met ziel en lichaam behouden of we gaan met beide verloren. Zijt ge dan ook al een vreemdeling geworden in uw eigen lichaam? Vanwege ziekte of zwakte misschien, maar let wel, vooral vanwege uw zonde. Want ziet u, voor zulke mensen wordt de opgestane Christus zo dierbaar. Ze krijgen Hem nodig om reeds aan deze zijde hun vlees en bloed in beginsel te doden. Zo leren ze hier reeds leven uit Hem, Die de zonde aan het kruis heeft gedood. En zij zullen hun wens verkrijgen.

Hij leert Zijn kerk van de wonderen te leven. Zodat zij moeten zeggen: "Gewis, de Heere was aan deze plaats en ik heb het niet geweten, ik heb het niet gedacht, niet kunnen en durven verwachten". Dat is het almachtige werk van de opgestane Christus. Daarvoor bleef Hij nog veertig dagen op de aarde. En nog bezoekt Hij Zijn volk op dezelfde wijze met Zijn majesteit, genade en Geest. Met diezelfde zoekende liefde wil Hij nog verrassen, als iemand in de banden zit en er niet uitkomen kan. Als Zijn tijd vol is, dan zal Hij gewisselijk komen. Zo Hij vertoeft, verbeid Hem; gij, die Hem niet kunt, noch durft verwachten. Zou iets voor Hem te wonderlijk zijn? De Kerk in vreze. Maar het graf is open. De steen is afgewenteld. Als deze deur, de deur van het graf nog gesloten was, dan was er geen hoop achter de gesloten zielendeuren. Maar nu de grendel van het graf verbroken is, nu zijn er voor die Koning geen grendels meer.

Wijlen ds. F Bakker

Onbegrijpelijk. Maar toch...

Een onderwijzer wilde de grootheid van God vertellen. Alles overtreffend. Een meisje zei: Meester, u zegt dat God Alleenheerser is, Die overal woont en werkt. Die grote God maakt Zich zo klein, dat Hij in mijn hartje kan komen en werken. Dat nu is onbegrijpelijk, maar waar. 's Heeren werk, hoe wonderlijk ook, wordt gekend. Het wordt gezien.

De Heere werkt

Vandaag is er een geweldige ontwikkeling van de techniek. In het Ref. Dagblad van woensdag 16 april j.l. staat dat technologie zich meer en meer als goddelijk manifesteert. Eigenschappen van God worden aan de techniek gegeven. Alomtegenwoordig. Almachtig. De techniek doet wonderen. In 2045 zal, zoals het nu gaat, de dood

uitgeschakeld zijn. Nadruk valt op het zien en horen. Wat wordt er van God gezien en gehoord. Van Zijn tegenwoordigheid en Zijn almacht. Gaat de techniek het winnen? Groeit het aantal aanbidders? Blijft er van het Godsgeloof weinig over? Wat is het houvast vandaag? Zoals God de Heere Zich geopenbaard heeft en gesproken heeft. Dat is de werkelijkheid. De Heere werkt. Naar Zijn heilig recht kan Hij gedeelten van de wereld voorbijgaan. In Zijn goedheid waarschuwt Hij ervoor. Wee hen, als Ik van hen geweken zal zijn. De wereld op zich verlaat hij niet. Al lijkt het soms alsof het niet zo is, maar de Heere werkt. We zien dat in Lucas 2. Lucas 2 behoort in ons leven gegrift te staan. Overal werd geroepen: Augustus, Augustus. De goddelijke

Augustus. Hij zorgt voor onze welvaart. Wat is er van over gebleven? De in stilte geboren Jezus Christus de Heere triomfeert. Eeuwig bloeit de gloriekroon op het hoofd van Davids grote Zoon. De Schepper van hemel en aarde wordt in onze tijd miskend, ontkend en afgeschreven. Hij wordt gezien als een dode God. Niet alomtegenwoordig of almachtig, want dan zou het er anders uitzien in de wereld. Het volgende dient echter bedacht te worden: Gods molens draaien langzaam, maar zeker. Hij zegt: Mijn Raad zal bestaan en voltoerd worden. Gods werk gaat door. Dat is geen christelijke fabel.

Tarwegraan

's Heeren werk is veel malen vergeleken met het tarwegraan. Het voornaamste, het belangrijkste werk, vindt plaats in de grond. Dat is onzichtbaar voor ons. De werking van het tarwegraan gaat door. Sterven en ontkiemen. Wonderlijk maar waar. De vrucht komt op uit de aarde. Dit gebeurt geruisloos. Het geschiedt geleidelijk, maar goed. De Schrift spreekt van oogst: dan is er sprake van honderdvoudige, zestigvoudige of dertigvoudige vrucht. Naar het resultaat van de verborgen werking van het zaad ziet de landbouwer uit en hij heeft verwachting. Bij wat in de grond ging werken is hij betrokken of het is hem door een ander meegedeeld. Het kwam geloofwaardig over.

Wedergeboorte

Dit levensbeeld heeft ons veel te zeggen. De vernieuwende werking van de Heilige Geest doet veel in het leven. Het is het allerbelangrijkste, het is van blijvende betekenis in het leven. Een mens wordt van dood levend gemaakt. Wanneer dit plaatsvindt, heeft dit invloed op het voelen, denken, willen en spreken. Terecht is ge-

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen over 1 Korinthe 15:44 van wijlen ds. F. Bakker. Ds. K. Hoefnagel vult zijn rubriek met 'herinnering aan het aardse leven.' Ds. M.C. Tanis schrijft over DL hoofdstuk 3 en 4, paragraaf 13 en 14. Ds. P. Roos schrijft over fundamentalisme. Ds. M.A. Kempeneers behandelt Daniël 4: 1 en 2. Ook treft u een bijdrage aan over Abraham Hellenbroek. Tenslotte nog wat persberichten en boekbesprekingen.

Ontmoetingsdag

Zaterdag 3 mei D.V. is de ontmoetingsdag gehouden in de Chr. Geref. Kerk te Werkendam. Sprekers: Ds. M.C. Tanis, ds. A. Baars, ds. A. van Heteren en ds. M.A. Kempeneers. Onderwerp: de vier Evangeliebeschrijvingen. We mogen terugzien op een goede dag. Vrienden en bekenden hebben elkaar ontmoet en gesproken. Het belangrijkste is dat het Woord van God heeft gesproken.

Zendingsdag Elburg

D.V. 23 juli zal er weer zendingsdag gehouden worden in de Ichtuskerk aan de Vrijheidsstraat. Opening en sluiting ds. J. de Bruin. Sprekers: ds. M.C. Tanis, ds. K. Visser, ds. W. Roos (HHK) en br. W.L. van der Staay zal de vertelling voor de kinderen verzorgen. Aanvang: 's Morgens half elf en 's middags twee uur.

CGK Kerkendag

Op D.V. vrijdag 30 mei (de dag na Hemelvaartsdag) a.s. op Urk rond het kerkgebouw De Ark, Vlechtuinen 4. Thema 'Over en weer.' Van 10.15 uur tot 4 uur.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. dinsdag 27 mei 2014 verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 15 mei.

AvH

zegd: iemands spraak maakt hem openbaar. Nu blijven strijd, bestrijding en verdenking, soms zelfs wegcijfering niet uit. Met vragen gaat men naar de Heere. Er is een levende betrekking op Hem gekomen. Door onderwijs werkt de Heere verhelderend, bevestigend en versterkend. Dit gebeurt niet om daarin te rusten. Het is wel een geruststelling. Gods kinderen weten en gevoelen dat zij door deze genade Gods, want dat is de wedergeboorte, met het hart geloven en hun Zaligmaker liefhebben. Dat staat in art. 13. Wat een rijk pastoraal onderwijs.

Gave van God

Met dat onderwijs komen de opstellers ook in art. 14. Er is al over geloof en over geloofswerkzaamheden gesproken. Nu wordt met nadruk het geloof als een gave van God aangeduid. De tekst Efeze 2:8 wijst er duidelijk op. De Dordtse vaders voelden zich gedrongen het belijden van de Remonstranten te weerspreken. Zij wilden de gedachtegang van de Remonstranten weerleggen. De Remonstranten zeiden dat het geloof geen hoedanigheid of gave is door God ingestort. De Dordtse vaders beleden dat het komt tot een menselijk doen, wanneer God de macht geeft om te geloven. En die macht geeft Hij regelmatig. Het accent valt op de macht om

te geloven. Wanneer men spreekt van geloof of geloven als een gave van God, dan moet het geloof gezien worden als aanbod. Dit staat immers niet los van het aanbod van genade. Dit aanbod mag men niet veronachtzamen. Op zich is dit waar, maar nu hangt het volgens de Remonstranten af van de vrije wil van de mens. Deze daad van zelfbeslissing is geen verleden tijd. De luisteraar beslist. Maar zo is het niet. Gaan we dan 's zondags vrijuit? In geen enkel opzicht. Bij zelfveroordeling behoort het niet luisteren. Het niet luisteren wordt als schuld beleden. Bijzonder wanneer erbij stilgestaan wordt wat de zegen en de vrucht van het luisteren inhoudt. Psalm 25 vers 2 wordt het levensgebed. Er is oog en oor voor het werken van de Heere. Het oog is gericht op de Heere en het oor wil luisteren naar de Heere. Het geloof gaat werken. Hoe dit kan, werkelijkheid wordt en wat het doet, wordt met nadruk beleden. Geheel onafhankelijk van enige daad van de mens. Gaat de mens dan vrijuit? In geen enkel opzicht. De mens blijft aanspreekbaar op de staat waarin hij geschapen is. God de Heere is in geen enkel opzicht onrechtvaardig wanneer Hij komt met Zijn heilige eisen. Maar nu het verdiende wonder door de Zelfovergave van Christus en de verdienste van Christus. Voldoe-

ning, verzoening en vernieuwing. De werking van wedergeboorte, bekering en geloof. Wat wordt in art. 14 in duidelijke bewoordingen het geloof als daad van de Heere doorgegeven. Het geloof wordt de mens meegedeeld. Het is een vrije, soevereine daad van de Heere. Het geloof wordt ingegeven. Geïnspireerd. De inwerking van de Heilige Geest is zodanig, dat het geloof één wordt met de mens. Jezus zegt daarom met nadruk ondermeer tegen hem die van zijn blindheid was genezen: Ga heen, uw geloof heeft u behouden, Marcus 10:52. Het krasse woord 'instorten' wordt toegevoegd. Die daad geschiedt zo hecht en vast, dat verlies of beroving door satan en wereld uitgesloten zijn. Vandaar dat de Heere spreekt van bij u, in u wonen tot in eeuwigheid. Bij dit alles is de mens betrokken. Hij gaat het al meer verstaan en gevoelen door Woord en Geest. De Heilige Geest betreft de gehele mens erbij. Het komt tot het willen en werken, met als vaste en hechte grond Gods welbehagen (Filipp. 2:13). Geen rustpunt, maar gebedsgrond en levenstroost en kracht.

M.C. Tanis

Er is oog en oor voor het werken van de Heere. Het oog is gericht op de Heere en het oor wil luisteren naar de Heere.

Voor de jeugd

Jij en... Daniël

Daniël 4:1-2

1 De koning Nebukadnézar aan alle volken, natiën en tongen, die op den gansen aardbodem wonen: uw vrede worde vermenigvuldigd!

2 Het behaagt mij te verkondigen de tekenen en wonderen, die de allerhoogste God aan mij gedaan heeft.

Om een huis te bouwen, heb je een steiger nodig. Zonder steiger geen huis. De bouwvakkers staan op de steiger en zo metselen ze het huis. En die steiger groeit dus met het

huis mee. Hoe hoger het huis wordt, hoe hoger de steiger. Een steiger is onmisbaar. Maar, als het huis klaar is, dan heeft de steiger geen nut meer. Dan moet hij worden afgebroken. En uiteindelijk zal het steigerhout verbrand worden. Want het is zo lelijk geworden, je kunt het nergens voor gebruiken.

Steigerhout. Wist je dat dit in geestelijk opzicht ook bestaat? Mensen kunnen als steigerhout dienen. God gebruikt ze om Zijn eeuwige Huis te bouwen. Maar ze zijn zelf geen

levende stenen. Ze zijn op een bepaald moment nutteloos en worden dan als steigerhout verbrand.

Koning Nebukadnezar was zo iemand. In hoofdstuk 4 is hij aan het woord. Hij spreekt en schrijft in de 1^e persoon enkelvoud. *Ik, Nebukadnezar...* We hebben hier te maken met een koninklijke afkondiging. En die afkondiging is door Daniël onder leiding van de Heilige Geest in de Bijbel opgenomen. Dat is wel heel apart. Nebukadne-

Binnenkort
zullen heel veel
jongeren
belijdenis doen.
Misschien jij
ook wel.
En dat is altijd
een fijne en
indruk-
wekkende
gebeurtenis.

zar als Bijbelschrijver. Dat heeft hij natuurlijk niet geweten en ook niet zo bedoeld. Nebukadnezar wilde alleen maar aan zijn onderdanen laten weten dat hij hersteld was van een ernstige psychische ziekte. We zouden het kunnen vergelijken met een toespraak op radio en televisie van ons staats-hoofd, koning Willem-Alexander. Dat gebeurt bijvoorbeeld ter gelegenheid van zijn verjaardag, of na een ramp of andere bijzondere gebeurtenis. Dan spreekt het staatshoofd het volk toe. Met die bedoeling had Nebukadnezar deze brief opgesteld.

De Heere had andere bedoeling met deze toespraak. Daniël heeft onder leiding van de Heilige Geest de woorden van Nebukadnezar in zijn boek opgenomen. Met de bedoeling om God te eren en te verheerlijken. Nebukadnezar dankt God voor de wonderen en tekenen die Hij aan hem gedaan heeft. Hij belijdt dat Gods Rijk een eeuwig Rijk is en dat Zijn heerschappij van geslacht tot geslacht is. Dat zijn wel hele mooie woorden. Het zijn ook ware woorden, waar je 'amen' op kunt zeggen. Er zijn zelfs duidelijke herinneringen aan woorden uit de psalmen, bijvoorbeeld psalm 145:13. Maar toch gaan we te snel als wij denken dat Nebukadnezar kennelijk dus bekeerd was. Het zal later in hoofdstuk 4 wel blijken dat dit helaas niet zo is geweest.

Maar dit komen we wel meer tegen in de Bijbel. Dat God mensen gebruikt om dingen te zeggen, die

mooi en waar zijn, maar die daar zelf geen deel aan hebben. Denk bijvoorbeeld eens aan de waarzegger Bileam. Die was ingehuurd door Balak, de koning van Moab, om het volk Israël te vervloeken. Maar de Heere hield dat tegen. En Hij gaf Bileam andere woorden te spreken. God sprak door Bileam een zegen over Israël uit, tot wel drie keer toe. Er staat in Numeri 24 zelfs dat de Geest van God op hem was. En zo profeteerde hij van de Heere Jezus. *Er zal een Ster voortgaan uit Jakob, en er zal een Scepter uit Israël opkomen.* Of denk aan Kajafas, de hogepriester. Hij was een vijand van de Heere Jezus, hij zocht naar een manier om Hem te doden. En dan zegt hij in Johannes 11:50 *En gij overlegt niet, dat het ons nut is, dat een Mens sterve voor het volk, en het gehele volk niet verloren ga.*

God maakt voor dit ene moment gebruik van hem. 'Hij profeteerde', zo lezen we. Dat betekent, dat wat hij zegt de waarheid van God bevat. En deze onwaarachtige huichelaar wordt even een profeet. Hij profeteert dat Jezus zou sterven voor het volk. En al beseft Kajafas in de verste verte niet wat hij zegt, maar God legt voor dit moment beslag op de hogepriester en God gebruikt hem om in enkele woorden de kern van het Evangelie uit te spreken.

Nebukadnezar, Bileam, Kajafas. Ze zijn gebruikt om het eeuwige Vaderhuis te bouwen. Maar ze waren niet meer dan steigerhout. Ze waren zelf geen levende stenen. Ze zijn afgebroken en als steigerhout

in het vuur geworpen. Jongelui, dat is iets ontzettends! Dat je dus door God gebruikt kan worden om ware dingen te zeggen, maar dat je er zelf geen deel aan hebt.

Binnenkort zullen heel veel jongeren belijdenis doen. Misschien jij ook wel. En dat is altijd een fijne en indrukwekkende gebeurtenis. Daar mogen we de Heere voor danken. Er zijn immers ook zoveel jongeren die de wereld lief hebben gekregen en de Heere en Zijn dienst de rug toekeren. Maar, je kunt belijden dat de Bijbel waar is. Je kunt belijden dat God de Schepper is van hemel en aarde. Je kunt belijden dat Jezus de Zoon van God is. En er toch zelf buiten staan. Dat laat het voorbeeld van Nebukadnezar wel zien. De Heere Jezus zegt in Matthëüs 7:21 *Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere, Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet de wil Mijns Vaders, Die in de hemelen is.*

Wees dus niet al te snel met je conclusie dat je wel gelooft. Denk niet al te gauw dat het wel goed is. Onderzoek jezelf, stel jezelf op de proef, of je in het geloof bent, zo zegt Paulus in 2 Korinthe 13. Jeremia wist dat hij een arglistig hart had. En David vertrouwde zichzelf ook niet. Vraag daarom aan de Heere: *Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart; beproef mij, en ken mijn gedachten. En zie, of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op den eeuwigen weg.*

M.A. Kempeneers
makempeneers@klikSAFE.nl

Kerkelijk actueel

Fundamentalisme

U hebt vast al heel wat commentaren onder de ogen gekregen over het bericht dat jonge christenen neo-fundamentalistisch zijn (onderzoek CPB). Hopelijk kunt u de reactie van Bewaar het Pand er nog bij hebben?

Ik las het bericht het eerst in Elsevier (digitale editie). De toegevoegde waarde van een dergelijke uitgave ligt in het feit dat lezers

onmiddellijk hun commentaar op het bericht mogen geven. Dat gebeurde dan ook prompt en wel massaal. Zo ontstond er een dis-

cussie over het bericht. Het CPB (Centr. Planbureau) kwam er niet zo best af; een eerste verrassende lijn. "De anti-propaganda door de

mainstream-media ten opzichte van Geloof en Kerk, begint zijn uitwerking te missen. De jongeren beginnen zelf na te denken. Ze krijgen dan wel weer gelijk een negatief stempel opgedrukt, in de zin van fundamentalist”.

Veel deelnemers zetten het CPB neer als een antikerkelijke en linkse organisatie. Ik verkeerde tot nu toe in de mening dat alle resultaten van deze en andere onderzoeksbureaus eerlijk en betrouwbaar zijn. Van de “mainstream” media had ik zelf dat al wel begrepen. De NOS bijvoorbeeld speelt openlijk de moslims in de kaart en stelt de kerk herhaaldelijk onder misplaatste kritiek; dus werd als bewijs daarvan dit bericht per direct diezelfde dag nog den volke doorgegeven. Mijn eerste conclusie uit zo’n onderzoek is: laten we allerlei zogenaamd eerlijke onderzoeken niet al te serieus nemen. Zeker ook niet dat van deze organisatie (CPB). Het is immers al tekenend dat men christenen betitelt met de naam “neo-fundamentalisten”. De talibansfeer wordt zodoende weer opnieuw op de kerk geworpen. Zoals iemand opmerkte: “Ondertussen is de ontkerkelijkt goedmens aan de macht gekomen en leeft wellustig zijn macht uit door de Nederlander op straffe van processen respect en onderdanigheid af te dwingen voor de Islam en zijn aanhangers”. Tegen deze achtergrond is het te begrijpen dat de gewraakte uitspraak van Wilders zwaar onder vuur kwam te liggen; terecht, omdat de entourage niet getuigt van zorg voor de medemens; onterecht omdat werd vergeten dat er sprake is van een groot probleem, dat niet wordt doorzien en ook niet wordt aangepakt door onze overheden. We beseffen nauwelijks welke overheersende rol de media hierin spelen.

Nog een commentaar: “Het SCP had zeker niets meer te doen en dacht.... Laten we de Christenen nu eens als fundamentalistisch neerzetten... Als we het alleen over moslims hebben, dan zeggen ze dat we discrimineren en dat moeten wij, als een linkse organisatie natuurlijk helemaal niet hebben”.

Nu verder met inhoudelijke verwerking van het bericht zelf. Nog kort geleden schreef ik over de vaders en de grootvaders. Het resultaat van dit “onderzoek” zou daar bij aan kunnen sluiten. Is deze uitslag nu positief of negatief? Negatief vooral omdat er uit komt dat de kerkverlating massaal doorzet. Zo’n uitkomst moeten we niet gaan nuanceren of gladstrijken. Dit is de werkelijkheid in Nederland. Ook onder ons. Ik hoef dat niet nader aan te tonen. Men geeft aan dat in 1970 ruim twee derde van ons volk zich rekende tot een kerk; in 2012 is dit geslonken tot een derde. Vijftig procent bezocht in de jaren zestig nog een kerk; nu is dat nog tien procent. Ik heb ook al eerder opgemerkt dat mijn generatie dit allemaal heeft meegemaakt (en misschien “veroorzaakt”). Dit kan leiden tot een misplaatste lof op het verleden en klagen over het heden. Onmiskenbaar kunnen ouderen heimwee hebben naar de dagen van hun jeugd. Maar we moeten hier voorzichtig mee omgaan. Alleen maar spreken over het goede verleden wekt bij jonge mensen vervreemding. We laten hen met dit soort waarheden soms een beetje in de kou zitten. Al zullen ook velen van de kansels horen dat we dankbaar zijn voor de inzet van veel jonge mensen. Dit onderzoek onderstreept dat. Ik kom er nog op terug.

Toch is het Bijbels om ook op zijn tijd te herinneren aan Gods daden in de geschiedenis. De Heere doet dat Zelf ook. “Gedenkt der vorige dagen” (Hebr. 10:32). De gemeente van Efeze had haar eerste liefde verlaten (Openb. 2: 4,5). Op zijn tijd. Want we mogen niet roemen in het voorgeslacht, alsof zij beter waren; dan worden het onze afgoden. Dat lot kan Calvijn betreffen en vele stichtelijke schrijvers, het kan slaan op voorgangers van wel eer of op kinderen van God uit het verleden.

Dit onderzoek toont aan dat de vreze des Heren sterk afgenomen is. Ouderen, die andere tijden gekend hebben, mogen herinneren aan vroegere dagen ter bezinning op wat we verloren hebben alsook ter bemoediging dat de God van

toen ook nu nog leeft. Daar hebben jonge mensen behoefte aan. Daar kunnen zij ook mee verder.

Na het negatieve dan nu ook aandacht voor het positieve. Jongeren van nu zijn consequenter in de leer dan veel ouderen. Het CPB noemt hen neo-fundamentalisten. Met fundamentalisme is niets mis, maar het heeft in onze tijd een negatieve bijklank gekregen vanwege sommige moslims. Het voorvoegsel neo versterkt dit negatieve effect (neofascisten). Ter verklaring wordt er bij gezegd dat een grotere groep jeugd zich wil houden aan de voorschriften van de kerk, zich makkelijker gedraagt in een orthodox klimaat en bereid en zelfs overtuigd is van de noodzaak om zich te houden aan de Bijbelse leer. Dit is verrassend te noemen. Het corrigeert de breed levende gedachte dat we ter wille van de jeugd de kerk moeten aanpassen en moderniseren. Ik denk aan het proces dat zich in onze kerken de laatste tijden heeft voorgedaan. Ouderen meenden dat dit moest om de jeugd erbij te houden. Zij hebben zich daarin vergist, ten koste van de kerk. Gemeenten en verbanden zijn aan deze redenering te gronde gegaan. Een hoge prijs.

Ook binnen de kern van de Gereformeerde gezindte hebben we menigvuldig de gedachte aangetroffen dat de kerk met haar prediking de jongeren in de weg staat. Ook dat is een verkeerde conclusie. Waar komt dat dan desondanks toch vandaan? Natuurlijk allereerst uit goede bedoelingen die ook heel aannemelijk lijken. Men wil met de kaasschaafmethode de jeugd er juist bijhouden. Dit onderzoek laat zien dat we met de beste bedoelingen juist het tegendeel bereiken. Jonge mensen kunnen goed naar een stevige preek luisteren, ze staan soms meer dan hun ouders en hun voortrekkers open voor de Gereformeerde leer. Zeker als er goede lijntjes lopen naar de voorgangers en de kerkenraden. We kunnen dat onder ons toch ook waarnemen? Je ziet de jeugd na de dienst in veel gemeenten bij elkaar staan, ze willen na de dienst over de preek praten, ook

Onmiskenbaar kunnen ouderen heimwee hebben naar de dagen van hun jeugd. Maar we moeten hier voorzichtig mee omgaan. Alleen maar spreken over het goede verleden wekt bij jonge mensen vervreemding.

Het is voor ouders en opvoeders een bemoediging dat toch een consequente opvoeding zegen kan afwerpen, ook al vallen de bladeren soms af.

georganiseerd en ze zien juist in deze tijd duidelijk in dat er buiten God en Zijn Woord niets overblijft. Je kunt ook waarnemen dat ze luisteren. Zo kunnen zij veel ouderen beschaamd maken. Toch moeten we oppassen dat we in deze weg de jongeren niet over het paard tillen. Ook dit is niet altijd en overal positief te duiden. Jonge mensen zijn radicaler, dat hangt samen met hun leeftijd. Ouderen dreigen dat te verliezen omdat zij merken dat er meer kanten aan een zaak zitten. Daardoor gaan zij relativiseren en komt er een dreigende verflauwing op gang. Velen zijn ondertussen zo door gerelativeerd, dat ze de kern bijna verloren hebben. Dat lot zal in de toekomst ook de jeugd van nu bedreigen. We vinden in het Oude testament de gedachte van een overblijfsel, dat overblijft en het ontkomene (Jes. 37:32; Jer. 15:11; 23:3; Rom. 11:5). In Jesaja 6:13 luidt Gods Woord: “maar gelijk de eik, en gelijk de haageik, in dewelke na de afwerping der bladeren nog steunsel is, also zal het heilige zaad het steunsel daarvan zijn”. Ook al verliest een eik de bladeren, er blijven toch nieuwe aanzetten (steunsels) aanwezig die na donkere tijden weer opnieuw gaan uitlopen. Dat

steunsel is de belofte van een overvloedige bladertooi. Het oordeel in deze woorden is dat de bladeren afvallen; hier als een beeld van het volk dat ten onder gaat. Dat is een vreselijk oordeel. We zien daar toch iets van om ons heen en aan onze eigen levensboom. Bij de eik is dat normaal, maar voor Israël geldend, is het een abnormaal verschijnsel. Vers 12 zegt: “Want de HEERE zal die mensen verre wegdoen, en de verlating zal groot wezen in het binnenste des lands”. Wat worden we hierdoor opgeroepen om te bukken onder deze oordelen en te erkennen dat we de Heere verlaten hebben. Moge zondag 11 mei gedragen worden door dit besef. Maar juist in die donkere en kale tijden, zal er nog een overblijfsel blijken te zijn. Dat is het steunsel van het heilige zaad. Daardoor kan de kerk weer tot nieuwe bloei geraken. God houdt Zijn kerk in stand, door de oordelen heen. We weten niet of de Heere dat ook in onze tijd doen zal. Het kan ook zijn dat dat steunsel in China tot openbaring komt en niet hier. Maar dit woord wekt wel verwachting. Het mag een pleitgrond zijn voor onze jongeren, ja voor ons allen. In dit spoor gaat de Heere door. Maar dan alleen als we Hem

in Christus nodig hebben en als we leren hopen op dat Evangelie. Dan zal de Heere Zijn kerk niet verlaten. Het biedt perspectief voor de jongeren. Moge de Heere hen leren dat uiterlijk belijden en gehoorzaamheid roept om de innerlijke vernieuwing van het hart. En dat het leven naar Gods geboden ook radicaal wil nagekomen worden. Dat vraagt van jonge mensen een harde strijd en een algehele inzet. Ze leven in een uiterst gevaarlijke en bedreigende tijd. Maar de Heere is het alleen Die Zich doet overblijven een ellendig en arm volk, dat op de Naam des Heeren zal hopen. Het is voor ouders en opvoeders een bemoediging dat toch een consequente opvoeding zegen kan afwerpen, ook al vallen de bladeren soms af. Het brood, uitgeworpen op het water, kunnen vooral ook ouders vinden na vele dagen. Predikanten mogen in dit spoor moedig voortgaan om vast te houden aan de woorden der gezonde leer en ondanks alles te hopen op de belofte van Christus: “Ik ben met u al de dagen, tot de voleinding der wereld”. Predik het Woord, houd aan tijdig en ontijdig!

P. Roos

Vragenrubriek

Herinnering aan het aardse leven

Vragen over de dood en het leven na dit aardse leven zullen er altijd blijven. Hoe zal het alles toch zijn? Eens zullen we het weten. Dat er weinig over gezegd wordt in de Bijbel houdt eigenlijk een waarschuwing in dat we ons er niet al te veel mee moeten bezig houden. De Bijbel roept ons op ons bezig te houden met de door God geopenbaarde dingen. Het heden is belangrijk. In het heden der genade komt Gods Woord roepend en nodigend en waarschuwend tot ons: Zoek de Heere terwijl Hij te vinden is en roep Hem aan terwijl Hij nabij is. Wie Hem vindt vindt

het leven en mag delen in Gods gunst, hier al en na de dood voor eeuwig. Wie deze dingen veracht zal door God worden verlaten. Gods toorn blijft op hem rusten zonder einde. Deze dingen weten we. Toch, zo zei ik, blijven er altijd vragen. De dominees die catechisatie geven weten er van mee te praten. Een van de gestelde vragen is altijd: zal er herkenning zijn van elkaar? Op veel vragen moet de catecheet het antwoord schuldig blijven. God is naar het woord van de Heere Jezus in ieder geval geen God van vage schimmen, maar de God van

Abraham, Izak en Jakob, Lukas 20:37 en 38. Ik word geen ander individu, maar blijf de persoon die ik vanaf mijn begin was. Ik krijg bij de hereniging van ziel en lichaam in de wederopstanding mijn eigen lichaam terug, al zullen de machten van zonde en dood bij Gods kinderen verdwenen zijn. De vraag die ik nu moet beantwoorden luidt als volgt: zullen wij ons het aardse leven nog herinneren? Met de beantwoording van deze vraag kan ik slechts heel voorzichtig zijn. Wat weten we ervan? We kunnen uit de overigens weinige gegevens uit de Bijbel wel

enige conclusies trekken, maar meer ook niet. Welke zijn die weinige gegevens?

Ik denk allereerst aan de rijke man die in tegenstelling tot de arme Lazarus in de hel terecht kwam en daar dacht aan zijn vijf broers die nog op aarde leefden. Ik weet: het is een gelijkenis, een door de Heere Jezus verteld verhaal met een strekking. We kunnen niet alles letterlijk nemen, als zou er bijvoorbeeld communicatie mogelijk zijn tussen mensen in de hel en mensen in de hemel. Maar dat die rijke man begint over zijn broers heeft ons toch wel iets te zeggen. Namelijk dat hij zijn geheugen niet kwijt is. Het geheugen zal in de hel denk ik juist heel scherp zijn. De waarschuwingen waarmee de Heere in het aardse leven kwam zullen duidelijk tegen de verlorenen getuigen. Men zal de oorzaak van de verlorenheid zien, als hun zonde ordentelijk voor ogen wordt gesteld, Psalm 50:21.

Ik denk aan een tweede voorbeeld waaruit we kunnen opmaken dat

de zielen in de eeuwigheid zich nog aardse dingen kunnen herinneren. Wat immers te denken van de zielen van de martelaren, die onder het altaar voor Gods troon met een grote stem tot de Heere roepen: Hoelang, o heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen die op de aarde wonen?, Openb. 6:10. Zij weten van het onrecht en de vervolging, waarvan zij slachtoffer werden en bidden om de handhaving van het recht, uit ware liefde tot God. Ook in de hemel wordt op dit moment blijkbaar geroepen om de komst van Gods Koninkrijk en de ondergang van Gods vijanden. Het verband in Openbaring 6 laat ons tevens zien dat dit roepen van die zielen geen lijden is. Ze worden door de Heere zelfs rijk getroost dat zij nog een kleine tijd wachten zouden. Maar waar het ons nu om gaat is dus dat er blijkbaar een levendige herinnering is aan wat er op aarde met hen gebeurde.

Verder moeten we in ons denken

maar niet gaan. Ons verstand is verduisterd en wat God ons niet openbaart moeten we maar laten liggen en niet “curieuselijk”, dat is nieuwsgierig onderzoeken. Wel kunnen we zeggen dat er in de hel geen troost te vinden is en in de hemel wel: “Nu wordt Lazarus vertroost en gij lijdt smarten”, Lukas 16:25.

Of men in de eeuwigheid alles wat men op aarde meemaakte kan herinneren, dat weet ik dus niet zo. Wel moet het ons duidelijk zijn dat de rampzaligen zich tot in der eeuwigheid hun zonden zullen herinneren en de zaligen tot in der eeuwigheid wat de Heere heilshistorisch en heilsbevindelijk aan hun ziel gedaan heeft. Gij o Lam Gods hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, Openb. 5:9.

K. Hoefnagel

Het geheugen zal in de hel denk ik juist heel scherp zijn.

Sprekend verleden

Abraham Hellenbroek

De toorn van God

“Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Zie, Mijn toorn en Mijn grimmigheid zal uitgestort worden over deze plaats, over de mensen en over de beesten, en over het geboomte des velds en over de vrucht des aardrijks, en zal branden en niet uitgeblust worden.” Jeremia 7:20

Als de Heere verdriet wordt aangedaan door de zonden, dan veroorzaakt dat toorn en grimmigheid. Zo is het onder de mensen als je ze verdriet aandoet, en zo is het ook bij God. In Jeremia 7:20 wordt dat duidelijk verwoord. De afgodendienst die bedreven werd door Juda deed de Heere verdriet aan en verwekte Hem tot toorn.

Toorn

Het woordje “daarom” geeft het verband aan met de gruwelen

die door Juda bedreven werden. Het volk tergde de Heere door de zonden. Er staat “Heere, HEERE”. Dat komt vaker voor in de Bijbel. “Heere” geeft de oppermacht en de heerschappij van God aan over alle schepselen. De Heere heerst ook over de beesten, over het geboomte en over de vrucht van het aardrijk. “HEERE” geeft aan dat God doet wat Hij zegt. Het woordje “zie” vestigt de aandacht op de gesproken woorden. Het betekent: let op de dreigende woorden. Juda was immers van mening dat het geen kwaad zou overkomen. Het woordje “zie” vormt ook een onderstreping van de waarheid van de gesproken woorden. De toorn wordt gezien in het aangezicht. Grimmigheid komt van een woord dat hitte en brand bete-

kent: je staat als het ware in vuur en vlam vanwege de opgewekte toorn. De ogen schieten dan vuur. God haat door Zijn heiligheid het kwade. In Habakuk 1:13 staat dat de Heere te rein van ogen is dan dat Hij het kwade zou zien. Het is Gods vaste voornemen de zonde te straffen. Gods toorn betekent ook de uitvoering van de straffen en oordelen. Zo is dat ook in Jeremia 7:20. De toorn Gods wordt geopenbaard over alle ongerechtigheid der mensen. De Heere gaat Zijn toorn uitstorten. Gods toorn houdt in Zijn straffen en oordelen. “Uitstorten” betekent dat er een veelheid aan toorn zal zijn en dat het een geweldige toorn zal zijn. Met geweld en geraas zal Gods toorn komen. Vele en zware oordelen zullen komen.

Gods toorn betekent ook de uitvoering van de straffen en oordelen.

*Als Nederland
hardnekkig
blijft
voortgaan met
zondigen, zal
het oordeel
van God
ons treffen.
Dan zal Zijn
toorn en
grimmigheid
uitgestort
worden.*

Algehele verwoesting

Er zal sprake zijn van een algemene verwoesting: “Over deze plaats, over de mensen en over de beesten, en over het geboomte des velds en over de vrucht des aardrijks.” De toorn zal komen over “deze plaats”, dat is over Kanaän. Maar ook over “de mensen”, dat is over geheel Juda, geen mens zou ontzien worden. Ook over “de beesten” de redeloze dieren. Ook “over het geboomte des velds en over de vrucht des aardrijks.” De aarde zal met onvruchtbaarheid geslagen worden tot straf voor de inwoners. Het betekent niet dat beesten, bomen en de vrucht des aardrijks gezondigd zouden hebben. Maar in die dingen wordt het zondige Juda gestraft. Beesten en bomen zouden niet meer tot levensonderhoud dienen. Als land en dier worden getroffen, verzwart dat het oordeel. Het land zal tot een toonbeeld van Gods wraak worden. Alles zou verwoest worden. Van de toorn van God wordt gezegd: “en zij zal branden en niet uitgeblust worden.” Toorn en grimmigheid worden vaak vergeleken met hitte en vuur. Van de zwaarste toorn van God wordt gezegd dat zij brandt. We lezen in Psalm 18:9 “Rook ging op van Zijn neus en een vuur uit Zijn mond verteerde.” De toorn van God wordt wel een verterend vuur genoemd. Het vuur van Gods toorn zou niet te stuiten zijn. De tekst zegt immers: “zij zal niet uitgeblust worden.” Er staat in 2 Kron. 34:25 “zo zal Mijn grimmigheid uitgegoten worden tegen

deze plaats en niet uitgeblust worden.” God zal Juda zeker gaan oordelen. De Heere zal Zich niet laten afwenden van Zijn grimmigheid.

Toepassing

Rampzalig Juda. Vanwege ijdele roem op de tempel en vanwege grote goddeloosheid zal Gods toorn het ganse land, de mensen en de beesten, de bomen en de vrucht des aardrijks treffen. Die toorn zou niet geblust kunnen worden. De Heere behoeft Nederland ervoor dat ditzelfde vonnis zou komen. Is er geen reden om bang te zijn voor ditzelfde oordeel? Geven wij de Heere door de zonden en onbekeerlijkheid geen reden ons op dezelfde manier te straffen? Als Nederland hardnekkig blijft voortgaan met zondigen, zal het oordeel van God ons treffen. Dan zal Zijn toorn en grimmigheid uitgestort worden. De wervelwind van Gods gramschap zal verwoesten. De Heere beware Nederland ervoor dat niet eens gezegd zal worden wat we lezen in Jesaja 42:24 en 25: “Want zij wilden niet wandelen in Zijn wegen en zij hoorden niet naar Zijn wet. Daarom heeft Hij over hen uitgestort de grimmigheid Zijns toorns en de macht des oorlogs; en Hij heeft hen rondom in vlam gezet, doch zij merken het niet; en Hij heeft hen in brand gestoken, doch zij nemen het niet ter harte.” Hellenbroek schrijft: “Wie weet, mijne toehoorders, of niet eens de Heere ons en al de inwoners van Nederland zal uitroeien; of

Hij niet eens misschien mensen en beesten, bomen en al het gewas des aardrijks zal doen ophouden in ons land. O, Hij kan dit land van overvloed en vruchtbaarheid wel stellen tot een woestijn, tot een hoofdschudding en aanfluiting van alle omringende volken.” De Heere kan in plaats van bomen en vruchten doornen en distelen geven.

Als de Heere Zijn toorn doet ontbranden, wie zal voor de hitte van Zijn toorn kunnen bestaan? Indien er geen bekering komt in Nederland zal Gods toorn eens branden en niet uitgeblust kunnen worden. Dan zal het gedaan zijn met Nederland. De Heere zal Zich niet laten afkeren van Zijn toorn.

Laat ons deze toorn en grimmigheid zoeken af te wenden van ons land, voordat die zal ontbranden en niet uitgeblust zal worden. Het enige middel om de hitte van Gods toorn af te keren is een waarachtige bekering. Als er echte verootmoediging komt, zal de Heere niet verderven. De voorhuid van het hart moet worden weggedaan. Dan zou Gods zegen over Nederland komen in plaats van Zijn toorn. Gods zegen over mensen en beesten. De Heere zou Zijn gunst gebieden over bomen en vruchten. “Hij zou jegens ons branden in een vlam van liefde die in eeuwigheid niet uitgeblust zou worden.”

A. van Heteren

Boekbesprekingen

Jaarboek van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland 2014, onder redactie van ds. D. Quant, drs. R.W.J. Soeters en ds. H.J.Th. Velema, boek € 11,30, cd-rom € 11,30, boek+cd-rom € 14,75, Uitgave Buijten & Schipperheijn, Amsterdam, ISBN 978-90-5881-732-7. Allerlei nuttige gegevens staan in het jaarboek opgetekend. Het ledental van onze kerken is gedaald met 524 leden en doopleden in 2013. Dat is een bedroevende

zaak. Alleen de Particuliere Synode van het Noorden vertoont nog groei, de andere drie Particuliere Synoden vertonen krimp. In het jaaroverzicht lezen we “Onze werfkracht is te gering en onze aantrekkingskracht is te klein om van de rode cijfers zwarte te maken.” Het zou een goede zaak zijn zich te bezinnen op de oorzaken van onze geringe werfkracht en kleine aantrekkingskracht. Ds. P. Roos levert wat dat betreft waardevolle

bijdragen in ons blad ‘Bewaar het Pand’. Op blz. 275- 277 treffen we een artikel aan “Een weg gezocht. De Synode 2013 en homoseksualiteit.” Er was een unaniem rapport ingediend en de synode heeft dit rapport unaniem aanvaard. Op zich is dat een verblijdende zaak. Maar dat is geen garantie voor een unanieme ontvangst in de kerken en nog minder daarbuiten, zo schrijft ds. D. Quant. De synode sprak ondermeer uit

“homoseksuele relaties zijn niet in overeenstemming met het Woord van God en dienen daarom zonde te worden genoemd. De kerken zijn geroepen om in hun pastorale verantwoordelijkheid de kerkelijke weg van vermaning te gaan.” Met name het spreken over “vermaning” heeft kritiek opgeroepen. We willen onderstrepen wat de synode op grond van Gods Woord heeft uitgesproken. Het nauwkeurig samenstellen van het jaarboek kost veel tijd en inzet. Ook dit jaarboek zal zeker door velen geraadpleegd en gebruikt worden.

Prof. dr. A. Baars, Bene Meritus, paperback, 224 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-17782.

De ondertitel luidt: Bundel met kritische beschouwingen over kerk, prediking, pastoraat en liturgie. De titel ‘Bene Meritus’ is een Latijnse uitdrukking voor: Je mag van een welverdiende rust gaan genieten. Ter gelegenheid van het emeritaat van prof. Baars als hoogleraar ambtelijke vakken van de Theologische Universiteit te Apeldoorn is dit boek uitgegeven. Ds. M.C. Tanis heeft een persoonlijk voorwoord geschreven. Het slot daarvan geef ik weer: “Terugziende was doceren hem een vreugde. Prof. Baars kan en mag terugzien op een betekenisvolle periode. Hij heeft aan de Theologische Universiteit Apeldoorn mogen werken, geroepen door de kerk en voor de kerk. Studenten heeft hij onderwezen, geleid en zelfs gevormd. Met het doel om biddend te gaan in het spoor van Schrift en confessie. Hij was herder en stond de studenten bij of hielp hen in moeilijke tijden. Prof. Baars had iets van prof. Van der Schuit. Vlotte het niet zo en wist de professor dat de student een werker was, dan stond hij hem bij. De Heere late prof. Baars nog een aantal jaren Zijn Woord verkondigen, studeren en publiceren. Op de voorkant van het boek staat een afbeelding van de kansel van de Chr. Geref. Kerk “Eben-Haëzer” op Urk, de eerste gemeente waar ds. Baars heeft mogen arbeiden. Het boek zelf bevat artikelen die werden gepubliceerd in het ‘Re-

formatorisch Dagblad’. Lezenswaardige, inhoudsvolle artikelen. Er zou veel te citeren zijn. Op blz. 16 en 17 wordt geschreven over de contacten die er zijn met de Hersteld Hervormde Kerk en met de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Prof. Baars schrijft daar dat de CGK steeds verder uit elkaar dreigen te groeien. “Als dat zo is, zullen samenwerkingsverbanden in verschillende richtingen die tendens alleen maar versterken. Scherp gezegd: er zijn nu samenwerkingsgemeenten binnen de CGK die de naam dragen van christelijke gereformeerde kerken vrijgemaakt. Komen er straks misschien ook gemeenten onder de naam hersteld hervormde christelijke gereformeerde kerk?” (RD 21-4-2012). In het artikel “Bevindelijke preek is ook onderscheidend” (blz. 74-79, RD 05-02-2011) wordt duidelijk gesteld dat een bevindelijke preek ook onderscheidend is. De Bijbel spreekt over tweeërlei kinderen des verbonds. Calvijn heeft dit ook duidelijk onder woorden gebracht. Binnen één gemeente is sprake van tweeërlei kinderen des verbonds: gelovigen en ongelovigen. Dat geldt niet alleen het oudtestamentische Israël, Paulus brengt dit ook over op de kerk van het Nieuwe Testament (1 Korinthe 10 vanaf vers 6). “Dat betekent dat dit centrale onderscheid in de prediking binnen de verbondsgemeente in onze tijd niet mag ontbreken.” De prediking heeft ook tweeërlei effect. Het gehoorde Woord draagt vrucht of niet. Het is ook van belang dat de twee wegen gepreekt worden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan Psalm 1. In deze Psalm staat het verschil centraal tussen ‘de weg der rechtvaardigen’ en ‘de weg der goddelozen’. In Matth. 7 gaat het over de brede weg en de smalle weg. Prediking is ook bediening van de sleutelmacht. In de prediking dienen de deuren van het Koninkrijk der hemelen open en dicht te gaan. De Schrift waarschuwt ook tegen schijn geloof. Tevens laat de Bijbel duidelijk zien dat er onderscheid is tussen gelovigen. Als het over ongelovigen gaat is er ook

sprake van onderscheid. “Kortom, er is meer dan voldoende Bijbelse grond om te pleiten voor een prediking die bevindelijk en onderscheiden is. Wanneer de verkondiging daarin tekortschiet, zal er onder de hoorders weinig sprake zijn van groei in kennis, in geloof, in levensheiliging en in zekerheid. Bovendien wordt het onderscheid tussen echt geloof en namaak niet duidelijk en lopen de hoorders gevaar zich te troosten met goedkope religieuze gevoelens in plaats van met de vrije genade van God in Christus.” Ik wil dit boek van harte ter lezing aanbevelen.

Lydia van den Noort, Bloeitijd, Gezinsboek voor karaktervorming en huisgodsdienst, gebonden, 256 blz., € 19,90, Brevier uitgeverij- Kampen, ISBN 978-94-91583-27-8.

De schrijfster (1981) studeerde in 2002 af als onderwijskundige/orthopedagoog aan de Universiteit van Leiden. Zij werkte in het basisonderwijs en in de zorg voor verstandelijk gehandicapten. Daarnaast schreef zij artikelen voor de Gezinsgids en is moeder van drie kinderen. Ds. C.G. Vreugdenhil heeft een aanbeveling voor dit boek geschreven. Daarin onderstreept hij het belang van huisgodsdienst. De schrijfster “wil in dit boek ouders handvatten geven om aan huisgodsdienst en Bijbelse karaktervorming te doen. Daarbij wordt van bepaalde karaktereigenschappen nagegaan hoe ze in de levens van Bijbelse personen te zien zijn en wat we daarvan kunnen leren.” Dit boek kan goede diensten bewijzen bij het gezinsgesprek over het Schriftgedeelte dat aan tafel wordt gelezen. Het boek geeft op een frisse en praktische manier stof tot verwerking van het gelezen Bijbelgedeelte. Ouders beloven bij de doop allereerst zelf hun kinderen te onderwijzen in de leer die naar de godzaligheid is. Het nu verschenen boek geeft duidelijke handvatten hoe je praktisch gezien de huisgodsdienst kunt aanpakken. Het boek is allereerst bedoeld voor ouders en hun kinderen. In het voorwoord zegt de schrijfster dat er geen beter opvoedingsboek is dan de Bijbel. Het boek is opgezet als een

dag- en weekboek. Het bestaat uit zeventien thema's of karaktereigenschappen. Per week wordt een karaktereigenschap besproken. Eerst is er een algemene inleiding, daarna volgen zeven Bijbelverhalen, voor elke dag één, met een goed of een slecht voorbeeld. In het voorwoord geeft de schrijfster uitgebreid aan hoe ouders dit alles concreet kunnen doen. Ik wil iets weergeven uit hoofdstuk 4 dat als titel heeft "Huichelachtig of oprecht." Eerst wordt aangegeven wat de Bijbel zegt over hypocriet zijn en hoe het met mensen gaat die voortgaan op een huichelachtige weg en hoe het met mensen gaat die door genade oprecht zijn. Daarna volgen zeven voorbeelden: Herodes, Judas, Ananias en Saffira, Saul, Haman, Daniël en zijn beschuldigers, Absalom. Ik geef uit het stukje van Daniël weer wat we lezen op blz. 62 "Daniël is maar een balling. Hij hoort helemaal niet bij hun volk. Hoe kunnen ze de koning tegenhouden en zelf de baas blijven? Als ze nu eens iets slechts konden vertellen van Daniël? Daniël is ...eh...heel...gemeen? Nee, dat niet... Liegt vaak? Nee... Is lui? Nee... Ze kunnen niets bedenken want Daniël is betrouwbaar en doet zijn werk altijd goed. Dan zetten de twee mannen hun vriendelijkste gezicht en gaan naar de koning: 'Laten we een wet maken, koning. Niemand mag een ander iets vragen, behalve aan u.' De koning doorziet eerst hun verkeerde bedoelingen niet. Wat een eer! Vinden ze hem zo belangrijk? Hij voelt zich geveleid. Als hij eindelijk hun boze opzet begrijpt, lijkt het te laat te zijn. Zijn trouwe dienaar Daniël moet in de leeuwenkuil. Hoe loopt het met de oprechte Daniël en de twee huichelachtige bestuurders af? – Hoe is jouw buitenkant? Lijk jij voor anderen op Daniël of op de bestuurders? – Waar haalt Daniël zijn oprechtheid en kracht vandaan? Hoe staat het met jouw gebedsleven? – Ken je nog iemand bij Wie geen beschuldiging te bedenken was?" Er worden ook aanwijzingen gegeven voor het zingen van Psalmen of andere liederen en er worden activiteiten opgenoemd die verduidelijkend werken. Het

boek kan zeker diensten bewijzen bij de huisgodsdienst. Ook voor het onderwijs uit de Bijbel op de basisschool geeft het boek nuttige aanwijzingen. Ik vind het wel jammer dat er voor de HSV is gekozen en niet voor de Statenvertaling. Maar wie dit boek gaat gebruiken kan uiteraard ook de Statenvertaling lezen.

Ds. P. den Butter, Het evangelie van Mozes, gebonden, 246 blz., € 29,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-26048-8.

Opnieuw verscheen een boek van de hand van ds. P. den Butter. De ondertitel luidt: 'Christus in het boek Numeri.' In het Oude Testament, ook in het boek Numeri, is Christus voluit aanwezig. Dit Bijbelboek geeft afwisselend wetten weer en een stuk geschiedenis. Bij het lezen van het boek Numeri heeft de auteur zich telkens de vraag gesteld waar de Heere Jezus Christus is en Zijn werk en waar de Heilige Geest is en Zijn werk. We willen de slotwoorden van het voorwoord onderstrepen: "Moge de zegen van de Zich in het evangelie van Mozes openbarende Zaligmaker dit werk vergezellen en bekronen." Onder het doornemen van dit boek werden we meer dan eens verrast door datgene wat de auteur doorgeeft. Om een indruk te geven van de inhoud van dit leerzame en mooi uitgegeven boek geven we u door wat we lezen over de nazireeër. De lijnen worden op blz. 77 doorgetrokken naar Christus. "Nee, er is er maar Eén geweest, Die in volmaakte zin de Heere heeft gediend. Slechts Eén Die een ware nazireeër genoemd kan worden. Niet in de letterlijke zin van het woord, want Hij veranderde water in wijn en dronk Zelf ook wijn, zodat Hij zelfs uitgescholden werd voor een wijnzuiper. En wegblijven bij een dode vandaan, deed Hij ook niet. Hij raakte de doden zelfs aan. Maar al ontbraken bij Hem de uiterlijke merktekenen van een nazireeër, ieder kon overtuigd zijn van de ware toewijding aan God, die in heel Zijn leven openbaar kwam. Niemand uit het volk kon Hem ook maar van één vergrijp betichten. Nooit behoefde Hij

opnieuw te beginnen, omdat Hij Zijn gelofte gebroken had. In volmaakte zin heeft hij Zijn gelofte volbracht. De gelofte die Hij aflegde toen Hij zei: 'Zie, Ik kom om Uw wil te doen.' Jezus van Nazareth, Hij is Gods volmaakte nazireeër. En toch, hoe volmaakt Zijn dienstwerk ook was, ook Hij moest aan het einde van Zijn leven een offer brengen. Een offer dat gans verteerd werd. Een brandoffer, ter verzoening van de zonden. Niet Zijn eigen zonde, maar die van Zijn volk. Die zonden waren allemaal op Hem gelegd en die zware last drukte Hem neer onder de toorn Gods, totdat hij Zichzelf geheel geofferd had. Hij is de enige Hoop voor mensen die door genade wel hebben geleerd dat de Heere het waard is om gediend en bemind te worden met heel het hart en heel de ziel, maar die tot de ontdekking komen dat het volbrengen er bij hen niet is. Wel het willen, maar niet het kunnen. Zij mogen echter weten dat Christus' gerechtigheid en heiligheid genoeg zijn. Als die ons toegerekend worden, zal ook de onvolmaakte toewijding aan de Heere hen niet doen omkomen. De Zelfofferande van de volmaakte nazireeër is genoeg. Daar ligt al het zondige en gebrekkige van Zijn volk onder bedekt en is zo onzichtbaar gemaakt." Op blz. 179 en 180 worden lijnen getrokken van Mozes naar Christus. "Gods grootste Profeet. Met het oog op de komst van de Heere Jezus kreeg Mozes deze plaats. Dat blijkt wel hieruit, dat de Heere Mozes uitdrukkelijk Zijn knecht noemt (Num. 12:7 en 8). Van Mozes zegt de Heere ook nog dat deze knecht getrouw is in heel Gods huis (vs. 7). Van Wie worden deze zelfde dingen gezegd? Inderdaad, van de Heere Jezus. Ook Hij wordt de Knecht des Heeren genoemd. Dat gebeurt vooral op verschillende plaatsen in de profetieën van Jesaja (42:1; 49:6 en andere plaatsen). En dat ook deze Knecht getrouw is in Gods ganse huis, lezen we in de brief aan de Hebreeën (3:6). Mozes wordt ook de zachtmoedigste van alle mensen genoemd. Als het over zachtmoedigheid gaat, dan mag Mozes zeer zachtmoedig genoemd

worden, maar nog zachtmoediger dan hij is straks de ware Midde-laar, de meerdere dan Mozes, de Heere Jezus Christus. Hij zal van Zichzelf zeggen: Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart (Matth. 11:29). Mozes is als profeet gans bijzonder. Op de weg die God door de geschiedenis van Israël heengaait, staat deze grote profeet die met God spreekt van aangezicht tot aangezicht. Die profeet heeft de woorden Gods gesproken en bij die woorden Gods hoort ook de aankondiging van de komst van de nog grotere Profeet. In Deuteronomium 18: 15, 18 spreekt hij over Hem. Hij is die Profeet, Die God verwekken zal uit het midden van Israël. Een Profeet als Mozes zal Hij zijn. In de zin dat ook Hij van mond tot mond met God zal spreken. Nog intiemer zelfs, want hij is in de schoot des Vaders en Hij kent Hem zoals niemand de Vader ooit heeft gekend (Joh. 1:18). Wat dan verder opvalt, is dat de Heere Zelf de lijn doortrekt. Hij verlicht de ogen van de apostel Petrus. Als deze geroepen wordt om rekening af te leggen betreffende het wonder van de genezing van de kreupelgeborene, spreekt hij over Hem, Die tot die genezing kracht gegeven heeft. Volgens Petrus is Hij het van Wie Mozes gesproken heeft (Hand. 3:22, 23). Petrus citeert dan Mozes' woorden uit Deuteronomium 18. Christus is Gods grootste Profeet. Groter dan Mirjam en Aäron. Groter dan Jesaja en Jeremia. Ten slotte ook nog groter dan de grootste profeet van de oude bedeling, Mozes. Petrus maakt dan ook de toepassing. Naar die Profeet moeten we luisteren. Gebeurt dat niet dan komt het oordeel. Het is van het grootste belang, zelfs van levensbelang, dat we naar deze Profeet horen."

Andrew Murray, Voor u en uw kinderen, paperback, 150 blz., € 9,95, Drukkerij AMV Lunteren, ISBN 978-90-821588-0-9.

Oorspronkelijk werd dit boek in Zuid-Afrika uitgegeven in 1863 onder de titel 'Wat zal toch dit kindeke wezen?' Andrew Murray leefde van 1820-1917. Hij was predikant in vier gemeenten van de

Nederduitse Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika. Het boek is nu opnieuw in het Nederlands uitgegeven. De ondertitel luidt: 'Overdenkingen voor gelovige ouders bij de geboorte en de doop van hun kinderen.' De auteur wijst op de noodzaak van het onderwijs aan de kinderen door de ouders. Een zaak om ter harte te nemen. We lezen dienaangaande op blz. 49 "Nee, u zult daarvan spreken, als u in uw huis zit, en als u op de weg gaat, als u neerligt en als u opstaat. Midden in het vrije, ongedwongen dagelijkse leven zult u er over spreken. Uw gewone bezigheden moeten u daarin niet belemmeren noch hinderen. Het kind moet aan u merken, dat het geen zaak is die op bepaalde tijden wordt afgedaan, maar iets wat in alles de boventoon voert en het hart steeds het meest vervult. Naar de gelegenheid van verschillende tijden, naar de voorkomende noden van het kind moet het Woord ingescherpt worden. Zelfs langs de weg gaande en zonder boek zult u gebruik maken van de duizenderlei lessen en beelden van de natuur om hen tot de Heere op te leiden." We hoeven het niet in alles met een auteur eens te zijn (denk bijvoorbeeld aan zijn afwijkende visie op de heiligmaking) om toch ons voordeel te doen met datgene wat in dit boek dienstbaar is aan het onderwijs aan gedoopte kinderen.

Dr. P. de Vries, Verstaanbaarheid en betrouwbaarheid van een Bijbelvertaling, paperback, 61 blz., € 9,-, Uitgegeven door Drukkerij AMV te Lunteren, ISBN 978-90-821588-6. De ondertitel luidt: "Overwegingen rond herziening en hertaling van de Statenvertaling". In de loop der eeuwen verandert de taal. Ook kunnen bepaalde woorden

van betekenis veranderen. Er komen ook nieuwe woorden bij. De verschijning van de Herziene Statenvertaling en de discussie die daarop volgde, bracht de auteur ertoe een aantal overwegingen op schrift te stellen aangaande deze materie. Dr. De Vries pleit voor betrouwbaarheid en begrijpelijkheid. Sommige woorden in de huidige Statenvertaling dienen gewijzigd te worden. Andere woorden zijn onopgeefbaar. Op blz. 60 lezen we "Als een Bijbelvertaling echt trouw wil zijn aan de brontekst, dan worden er woorden gebruikt, die mensen toen zij geen christen waren nooit gebruikten of in een heel andere betekenis. We kunnen denken aan woorden als zonde, verzoening, rechtvaardiging en heiliging. Doel van de prediking is onder andere dat mensen ingeleid worden in de Bijbeltaal. Bepaalde woorden zijn namelijk als de boodschap van de Bijbel wordt weergegeven, onopgeefbaar. De taal van de prediking dient aan de ene kant de taal van de eigen tijd te zijn en aan de andere kant moet de prediking met gebruikmaking van de taal van de eigen tijd de specifieke betekenis van elementaire Bijbelse woorden en uitdrukkingen duidelijk maken." Vele middelen kunnen gebruikt worden bij het lezen, bestuderen en onderzoeken van de Bijbel. Bovenal is nodig het gebed om door de Heilige Geest ingeleid te worden in al de waarheid. Zonder de werking van Gods Geest blijft de Bijbel ten diepste een gesloten boek. Indien de Heilige Geest het Woord opent voor het hart en het hart opent voor het Woord, gaat de Bijbel werkelijk open en wordt de Bijbel verstaan.

Steun het evangelisatiewerk in Gent

en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email:

webwinkel@evangelischcentrum.be

Telefoon (0032)92230560

Ruilen met een slaaf?!

Dit jaar organiseert het LCJ weer een Kinderappel -12, een bijeenkomst voor kinderen van o.a. clubs en zondagscholen. Bij het thema 'Ruilen met een slaaf?!' luisteren we samen naar de geschiedenis van Filemon en Onesimus uit de Bijbel. Maar we gaan ook zelf aan de slag! Er is een vrije vertelling en natuurlijk gaan we veel zingen en krijg je iets leuks mee naar huis. Alle kinderen van 8-12 jaar zijn van harte welkom!

Plaats en tijd: DV 10 mei in CGK Urk (Ichtuskerk, Richel 2), DV 17 mei in CGK Noordeloos, van 9:30-11:45 uur. Kijk voor meer info op www.lcj.nl/kinderappel of bel de jeugd-werkadviseur (06-50801909).

VAN STAVEREN
Begravenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn

**Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio**

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen
Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegravenisverzorging.nl

Rust en ontspanning in de prachtige Vulkaaneifel!
(dichtbij Friedensstimme-gemeente)

Ruime appartementen te huur

Inl.: 0049-6594258990 en www.huizesolagrati.nl

**WAT IS UW ENIGE TROOST,
BEIDE IN LEVEN EN STERVEN?**

In Duitsland wordt deze vraag nauwelijks meer gesteld op de kansels. Helpt u ons mee om deze zuivere leer in het Duitstalige gebied weer bekend te maken?

Zie onze website www.svvhed.org voor informatie.
Of bel 0345 - 58 08 10, ook voor een presentatie.

Voor giften: NL35 ABNA 0548 9879 20.

2014: MARTELAREN WERELDWIJD

Eén op de 120 christenen komt om
vanwege zijn/haar geloof!

Steun huisgemeenten in China

De Vervolgde Kerk verdient uw aandacht. Bovenal uw gebeden.
1,2 miljoen christenen stierven in de achterliggende jaren in China!
Uw hulp is dringend nodig.

Gedenk hen die in gevangenissen kwijnen

U kunt uw gift overmaken op
NL 02 INGB 0000 320 666
t.n.v. Stichting China
Dank u.

Stichting China
Veenendaal

Postbus 1150 | 3900 BD Veenendaal

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl
NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk. Abonnementsprijs € 17,50 per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 17 dollar per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

ISSN nummer: 0166 - 4646